

W E E K B L A D

VAN HET

NEDERLANDSCH TIJDSCHRIFT VOOR GENEESKUNDE.

EENE ANAMNESTISCHE CONTRAINDICATIE TEGEN
DE VACCINATIE.

Het is een feit van overgrootte bekendheid, dat de vaccinatie oorzaak kan worden van huidaandoeningen, en dat men daarom in de keuze der lymfhe zeer behoedzaam moet zijn. Dat men echter ter voorkoming van dergelijke ongewenschte complicaties in sommige gevallen een aanknoopingspunt kan vinden in het verleden van het te vaccineeren individu, wordt minder algemeen bedacht. Ik wenschte daarom het volgende ziektegeval te publiceeren, waar een onbeduidende pemphigus-eruptie naar alle waarschijnlijkheid, onder invloed van de vaccinatie recidiveerde, maar met zoo sterke temperatuursverhooging, dat het leven van den patiënt voor een oogenblik ernstig werd bedreigd.

Op den negenden dag, na van arm op arm uit een gezond kind te zijn gevaccineerd, werd J. v. d. B. ziek en vertoonde een blaasvormig huiduitslag, zoodat zijne ouders zich den volgenden dag genoopt zagen geneeskundige hulp in te roepen. Patiënt, een jongetje van bijna 5 jaar, oudste kind van eenen kleermaker, was altijd tenger van lichaamsbouw doch nimmer ziek geweest. Ik vond hem, de beenen gekruist, op zijns vaders werktafel zitten, met vrij sterke uitdrukking van ziek zijn, lijdende aan pemphigus. De pols was week, klein vat, groote golf, frequentie 160; respiratie-frequentie 38 à 40 per minuut; de morgentemperatuur bedroeg in de okselholte 40.9° C. Auscultatie en percussie van borst- en buikorganen gaven normale uitkomsten. Matige klierzwellings was aanwezig in beide okselholten en aan den hals. Patiënt hoest niet; hij weigert te eten of te drinken. Defaecatie was traag, urineloozing uiterst spaarzaam, terwijl de urine sporen van eiwit en van suiker bevatte.

Wat den pemphigus betreft, deze was het sterkst uitgedrukt aan de gevaccineerde deelen; de vaccinepuisten, op den eenen arm vijf, op den anderen zeven in getal, waren in het midden reeds goed in korstvorming overgegaan, terwijl de rand, die nog restte, overmatig sterk met vloeistof was gevuld; gedeeltelijk conflueerend waren zij door een gemeenschappelijken rooden hof omgeven. Met tusschenlating van een smal strookje huid van normale kleur

was deze gemeenschappelijke hof omgeven door eene ringvormige vingerdikke blaas, welke rechts bijna volledig, links voor het grootste gedeelte de geheele vaccineplaats omsloot en zelf insgelijks een rooden hof vertoonde. Aan het meest neerhangend gedeelte was deze blaas het sterkst uitgedrukt. Overigens vertoonden alle lichaamsdeelen, het aangezicht wel het minst, verstrooide pemphigus blazen ter grootte meest van eene halve erwt en grooter, elk omgeven door een rooden hof, welke op sommige plaatsen conflueerde. Alle deze blazen hadden eenen helderen sereusen inhoud, vervat in een uiterst dun vliesje, dat sterk was gespannen, terwijl het rete Malpighii als bodem hyperaemisch was, doch zonder beslag. Aan den lippenrand gingen deze blazen langzamerhand over in omschreven witte slijmvliesplaques, waardoor het nemen van voedsel verhinderd en zelfs het drinken van water pijnlijk was, terwijl het geheele mondslijmvlies was geïnjecteerd; alleen de mucosa der tong was sterk beslagen, zonder gemarkeerde roode randen.

Eene voorzichtige anamnese leerde, dat het kind ongeveer zes weken geleden, even als zijne beide jongere zusjes, het een telkens een paar dagen na het ander, in volgorde van den oudsten af, dergelijke blaasjes hadden vertoond en wel het oudste zusje het sterkst, de jongste het geringst in aantal. Zij hadden zich daarbij echter in het geheel niet ziek gevoeld, zoodat de ouders dan ook geene geneeskundige hulp hadden verlangd.

Men heeft hier dus te doen met eene recidive, maar eene recidive in veel hevigeren graad, en wel juist het hevigst uitgedrukt aan de beide gevaccineerde plaatsen en op den tijd die voor vaccine-complicaties het meest pleegt te praedisponeren, waardoor m. i. de opvatting volkomen wordt gerechtvaardigd, dat juist de vaccinatie hier de oorzaak is geweest. Het zal dus voortaan eene contraïndicatie tegen deze bewerking dienen te vormen, wanneer een individu voor eenigen tijd pemphigusuitslag heeft vertoond, ware het ook in geringe mate.

Bij de twee andere kinderen, die niet waren gevaccineerd, was de pemphigus dan ook niet gerecidiveerd, hoewel de oudste der meisjes de aandoening het sterkst had vertoond. Maar toen ook zij, tegen mijn uitdrukkelijk verbod, gevaccineerd waren en wel in volgorde van den ouderdom, het eene kind telkens eene week na het ander en uit den arm van het voorgaande, vertoonden ook zij analoge verschijnselen, en wel in afnemende hevigheid naar mate er langer tijdsverloop was gelegen tusschen de oorspronkelijke eruptie en de vaccinatie.

Het tweede kind toch, K. v. d. B. 1½ jaar oud, vond ik op den tienden dag na de vaccinatie zeer lusteloos, lijdende aan diarrhee en roseola. De frequentie van den pols was 136, die der respiratie ruim 32 per minuut; de morgentemperatuur bedroeg 37.9° C. Percussie- en auscultatie-verschijnselen van den thorax waren normaal, het abdomen zeer gezwollen en alleen in de maagstreek eenen tympanitischen percussietoon gevend; urineloozing normaal. De faeces bevatten veel mucus met bloed vermengd, wat vroeger bij haar nooit was waargenomen. De vaccinepuisten, op den eenen arm zes, op den anderen vijf, hadden een normaal, sterk ontwikkeld voorkomen; de roode hof was niet bijzonder gezwollen. Overigens vertoonden zich roseolavlekken, welke ook reeds den vorigen dag door de ouders waren bespeurd en die

eene grootte hadden van 2 à 4 millimeter middellijn; over alle lichaamsdeelen verstrooid en aan den lippenrand in een paar zeer oppervlakkige slijmvliesplaques overgaande. Vele dezer roseolavlekken vertoonden in het midden een uiterst fijne papel of blaasje, waarvan de grootste duidelijk met heldere sereuse vloeistof waren gevuld. Enkel op den twaalfden dag na de vaccinatie was op geringen afstand van den vaccinehof eene roode ring bemerkbaar.

Ook het jongste kind M. v. d. B., 5 maanden oud, kreeg op den negenden dag na de vaccinatie eene algemeene eruptie van roseola, en wel zeer kleine vlekjes, waarvan sommige met nauwelijks erkennbare papels of blaasjes in het centrum. Het slijmvlies van mond en lippen bleef vrij. De kleine patiënt was apyretisch. Bij dit kind waren er bijna acht weken verlopen tusschen de eerste pemphigus-eruptie en de vaccinatie; men zoude dus voorloopig 10 à 12 weken als termijn kunnen stellen, waar binnen een kind, dat pemphigus gehad heeft, niet mag worden gevaccineerd.

Rotterdam.

Dr. J. RUTGERS.

EEN ONGEWOON VERSCHIJNSEL BIJ DE KOEPOKINENTING.

In de maand Juni j.l. nam ik op het gebied der koepokinenting een verschijnsel waar, dat misschien der vermelding waardig is.

Het dochtertje van den heer N. N., den 12den September 1879 geboren, was bij de geboorte klein en groeide, niettegenstaande het de moedermelk genoot, langzaam. Het kindje was nog slechts eenige weken oud, toen op de bebaarde huid van het hoofd en op het aangezicht zich een chronisch eczeem vertoonde, dat ook op sommige plaatsen van den tronk en de ledematen uitbreiding verkreeg. Aan den hals en onderkin, alsmede aan de uitwendige geslachtsdeelen, komt het voor in den vorm van vochtige ontvellingen. De klieren van het achterhoofd zijn gezwollen. Om deze reden werd in het voorjaar de koepokinenting uitgesteld. Door de korten tijd daarna in bijna dagelijksche courantenberichten gereleveerde gevallen van variola vera, werden ouders en geneesheer evenwel verontrust en in het begin van Juni tot de vaccinatie besloten.

Den 3den Juni ontving ik door de vriendelijke welwillendheid van H.H. Directeuren van het parc Vaccinogène te Utrecht een glaasje dierlijke koepokstof, den 2den Juni bevorens verzameld van kalf n°. 707, 6 × 24 uren na de inenting. Na dezelve met enkele druppels aq. destill. tot eene fijne pap gewreven te hebben, vaccineerde ik den volgenden morgen van het glaasje mijn eigen kind, een meisje van 7 maanden, en onmiddelijk daarna het kind van den heer N. N. Nu begin ik telken jare de vaccinatie met animale lymphe, en nam daarvan nog nimmer buitengemeen sterke reactie waar, alhoewel PFEIFFER in GERHARDT's *Handbuch der Kinderkrankheiten, Die Impfung*, Band I, pag. 620, opmerkt, dat na inenting met dierlijke koepokstof